

**VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA**

zve k účasti na semináři

1914 – válkou probuzeni

**pořádaném 1. října 2024, od 14 do 18 hodin
v budově Vojenského historického ústavu Praha**

U Památníku 2, Praha 3 Žižkov
budova A, zasedací místnost 5. patro

Vrtkavost a nepředvídatelnost jsou obsaženy v genetickém kódu válek. Jak se ukazuje, ani sebedůslednější přípravy na ozbrojený konflikt nedokážou podchytit možné alternativy vývoje, a to tím spíš, čím déle takový zápas o bytí a nebytí trvá. Předběžné představy narážejí na realitu války, aktéři procitají ze svých iluzí a hledají způsoby, jak získat nad nepřítelem navrch. Soubor opatření a protiopatření s notnou dávkou improvizace provází adaptaci na všech úrovních armády, státu, společnosti.

Rozpačité probuzení do válečné reality před sto deseti lety se pokusíme představit prostřednictvím sond do života městské pospolitosti a do prvních zkušeností rakousko-uherské armády jak v boji, tak i v zápolí při jejím doplňování. Vývoj na frontách, vnitropolitický vývoj v jednotlivých zemích i proměny mezinárodních vztahů otevíraly dříve netušené příležitosti. V navazující části se proto budeme zabývat také procitnutím národním a státoporným, které záhy po rozpoutání války oslovilo českou avantgardu protihabsburského odboje jak v monarchii, tak především v zahraničních krajanských komunitách.

PROGRAM

14.00

Registrace

14.20

**Uvítání ředitele Vojenského historického ústavu Praha
brigádního generála Mgr. Aleše Knížka**

I. panel

Moderátor Mgr. Petr Matějček (Vojenský historický ústav Praha)

14.30 – 14.55

doc. Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D. (Univerzita Hradec Králové)

„Klid a chladnou rozvahu!“ Olomouc pozdního léta 1914

Příspěvek si klade za cíl na příkladu Olomouce sumarizovat procesy, jež provázely zkušenost městské komunity z prvních měsíců 1. světové války. Ty jsou identifikovány v rovině vpádu státní moci do doposud relativně lokalizovaného veřejného prostoru (např. cenzura), do justičního systému (vojenská justice a zahrnutí města do frontového zázemí), resp. do výkonu samosprávy (ekonomické požadavky), stejně jako v rovině fyzické proměny městského prostoru mobilizačními opatřeními i samotnými důsledky války (rekvizice prostředků, budov i prostoru pro potřebu vojska, raněných, resp. uprchlíků). Vedle toho se studie zaměří také na reakci obyvatelstva na tyto děje stejně jako na samotný šok z válečné krize, ať již v podobě proměn ekonomického chování (panické nákupy), různých forem vlastenectví či naopak protestu nebo využití nově nabyté moci k vlastním cílům (udavačství).

14.55 – 15.20

Mgr. Tomáš Kykal (Vojenský historický ústav Praha)

Draze vykoupené zkušenosti – poznatky rakousko-uherské armády z prvních měsíců bojového působení

Referát na úvod seznámí s předválečnými představami rakousko-uherského důstojnictva o ozbrojeném konfliktu, jak se projevovaly na stránkách odborného tisku a v obvyklé praxi závěrečných armádních manévřů. Následně se zaměří na první válečná tažení a na vybraných fenoménech na taktické, operační i strategické úrovni představí, jak se válečná realita konkrétně projevovala, jak armáda sbírala první zkušenosti a jakým způsobem se učila z vlastních chyb a selhání i z chyb svých nepřátel a spojenců.

15.20 – 15.45

Ing. Radim Kapavík (Signum Belli 1914)

Hospodaření s vojáky rakousko-uherské armády v roce 1914

Jak Rakousko-Uhersko po personální stránce udržovalo v chodu svou armádu? Kde získávalo muže k nahrazování válečných ztrát a jak organizovalo jejich odesílání do pole v prvních měsících konfliktu (do konce roku 1914)? Příspěvek představí mechanismy doplňování vojska, jejich nastavení a jejich aplikaci pod tlakem válečných okolností.

15.45 – 16.00 Přestávka na kávu

II. panel

Moderátor Mgr. Tomáš Jakl (Vojenský historický ústav Praha)

16.00 – 16.25

PhDr. Daniela Brádlarová, Ph.D. (Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.)

Zrod Maffie a její pozdější interpretace

Příspěvek nastíní problematiku vzniku ústředí domácího protihabsburského odboje – Maffie v kontextu pozdějších interpretací jejího vzniku a významu jak v historiografii, tak politice. Důraz bude kladen na formování „mýtu Maffie“ během meziválečného období s relevantními přesahy do poválečného období, resp. současnosti.

16.25 – 16.50

PhDr. Dagmar Hájková, Ph.D. (Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.)

„Dnes, nebo nikdy.“ Američtí Češi a válka v Evropě 1914

Příspěvek se bude zabývat postojem českých krajanů ke vzniku první světové války, která poskytla příležitost k ujasnění a proklamaci národní identity i loajality jak k původní, tak nové vlasti. Česká komunita začala vykazovat jisté znaky politické diaspory – projevovala solidaritu s původní vlastí, hájila ji a budovala politický lobbismus. Vytyčení programu samostatného českého státu, zapojení do humanitárních akcí i ochota bojovat v dohodových armádách může pak sloužit jako indikátor míry identifikace s češtvím.

16.50 – 17.15

Mgr. Petr Matějček (Vojenský historický ústav Praha)

Češi v srbské armádě a jejich první válečný rok 1914

Vypuknutí první světové války nezasáhlo osudově pouze do života české společnosti žijící v hranicích rakousko-uherské monarchie, ale bylo reflektováno i mezi českými komunitami v zahraničí. Především ti Češi, kteří žili v nyní nepřátelských státech, stáli najednou před volbou, zda podpořit habsburskou monarchii, nebo se vydat cestou odboje proti ní. Jako první si museli takto vybrat Češi žijící v Srbsku, jež se ocitlo ve válce s Rakousko-Uherskem již 28. července 1914. Příspěvek přiblíží válečné nasazení a osudy těch, kteří se rozhodli vstoupit do války na straně Srbska v prvním roce konfliktu.

17.15

Diskuse

*Zájemce o účast prosíme o registraci na e-mailové adrese: rezervaceakce@vhu.cz.
Počet míst je omezený.*